

УДК 336.748.7

Суторміна Альона Миколаївна,
аспірант кафедри менеджменту банківської діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
(03680, Україна, Київ, проспект Перемоги, 54/1)
E-mail: alyonka_friend@mail.ru

ЕВОЛЮЦІЯ СИСТЕМИ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ. Валютне регулювання є одним із необхідних елементів ринкової економіки, який забезпечує управління платіжним балансом країни, золотовалютними резервами, валютним ринком країни. Саме тому дослідження інструментів та методів валютного регулювання, як в Україні, так і у світі є необхідним етапом у процесі пошуку шляхів удосконалення системи валютного регулювання і контролю.

Основним завданням даного дослідження є аналіз етапів розвитку вітчизняної системи валютного регулювання та контролю, а також ефективність застосування інструментів валютного регулювання на певних етапах розвитку економіки країни.

Методологічною основою даного дослідження є основні засади економічної теорії, грошового обігу та кредиту, валютного регулювання.

Основними результатами даного дослідження є поглиблення існуючих та обґрунтування нових теоретичних положень щодо розвитку вітчизняної системи валютного регулювання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: валютне регулювання, валютний контроль, інструменти валютного регулювання.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Система валютного регулювання і валютного контролю є однією з найважливіших сфер державного регулювання в будь-якій країні. Розбудова цієї сфери в Україні почалась відразу після оголошення економічної самостійності України. Тому вивчення історичного досвіду валютного регулювання є необхідним завданням для підвищення ефективності функціонування валютного ринку України та прийняття ефективних рішень у цій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розробки теоретичних засад розбудови національної валютної системи присвятили свої праці відомі українські вчені: С. Боринець, О. Барановський, О. Береславська, Я. Белінська, А. Гальчинський, А. Гриценко, О. Дзюблук, Ф. Журавка, О. Козьменко, І. Лютий, С. Михайличенко, А. Мороз, О. Петрик, В. Стельмах, С. Циганов.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемам валютних відносин у науковій літературі приділяється значна увага, проте питання, пов'язані з валютним регулюванням і валютним контролем, розглядаються переважно фрагментарно. Окремі науковці сьогодні висловлюють думки про необхідність швидкої лібералізації валютного регулювання та контролю, що обумовлено, насамперед, процесами глобалізації та євроінтеграції. Але не можна нехтувати етапністю такого переходу. Тому для вдосконалення національної системи валютного регулювання та контролю є доцільним детальніш проаналізувати етапи еволюції ролі валютного регулювання і контролю в Україні.

Формулювання мети і завдання дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Метою статті є аналіз системи валютного регулювання та валютного контролю в Україні з початку її створення до її сучасного стану, визначення основних недоліків її функціонування та розробка теоретичних рекомендацій щодо вирішення найпроблематичніших питань. Особлива увага приділяється аналізу ефективності застосованих інструментів валютного регулювання в Україні на різних етапах розвитку економіки.

Дана мета передбачає виконання наступних завдань: з'ясувати пріоритетні напрямки валютного регулювання та контролю в різні періоди його розвитку; оцінити загальну ефективність валютного регулювання та визначити проблемні питання в даній сфері; визначити доцільність використання валютного контролю; розробити й обґрунтувати рекомендації з удосконалювання сучасної системи валютного регулювання та валютного контролю в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Нині, коли сучасна економічна політика, і зокрема валютне регулювання, піддається критичному аналізу, є сенс звернутися до історичного досвіду та аналізу основних етапів здійснення валютного регулювання в Україні.

Дослідження розвитку валютного регулювання доцільно розпочати з аналізу методологічних засад валютного регулювання в Україні.

Ключові аспекти системи валютного регулювання визначаються Декретом «Про систему валютного регулювання і валют-

ного контролю». Даний документ встановлює загальні принципи валютного регулювання, а також визначає повноваження державних органів, функції банків та інших фінансових установ України щодо регулювання валютних операцій. Крім того, даним нормативним актом регулюються права й обов'язки суб'єктів валютних відносин [1, с. 1].

Україна тривалий час перебувала у складі Радянського Союзу. Головним принципом валютної системи СРСР була державна валютна монополія. Це означає, що держава була єдиним законним власником іноземної валюти, яка концентрувалась в одних руках і розподілялась з центру за допомогою валютного плану. Держава мала виключне право на здійснення операцій з валютними коштами, на управління належними їй золотовалютними резервами.

Прикладом спеціалізованого органу валютного регулювання в радянський період з 1917 р. по 1925 р. була Особлива валютна рада при Наркоматі фінансів СРСР, яка була створена у період тимчасової лібералізації валютної політики і мала широкі повноваження щодо ліцензування валютних операцій. Участь у роботі цього органу представників різних відомств забезпечувала, з одного боку, здійснення виваженої валютної політики, а з іншого, — прийняття оперативних рішень з питань, які вимагали міжвідомчого вирішення [2, с. 298].

Функції регулювання валютних надходжень від реалізації продукції виконували такі державні органи, як Держплан, Держбанк, Міністерство фінансів. Усі найважливіші рішення щодо функціонування валютного ринку приймалися Радою Міністрів СРСР, окремі міністерства і відомства мали обмежену свободу дій у даній області навіть по технічним і самим дрібним питанням.

За час свого існування, валютна політика СРСР пройшла ряд змін і мала наступну періодизацію [3, с. 120].

Головними нормативно-правовими документами, що визначали механізми функціонування державної валютної монополії на різних її стадіях були: Декрет Ради Народних Комісарів (далі — РНК) РРФСР «Про угоди з іноземною валютою та дорогоцінними металами»; Постанова Центрального Виконавчого Комітету (далі — ЦВК) та РНК СРСР «Про торгівлю фондovими та валютними цінностями»; Постанова ЦВК та РНК СРСР «Про угоди з валютними цінностями і платежі в іноземній валюті»; Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про угоди з валютними цінностями на території СРСР» [3, с. 300].

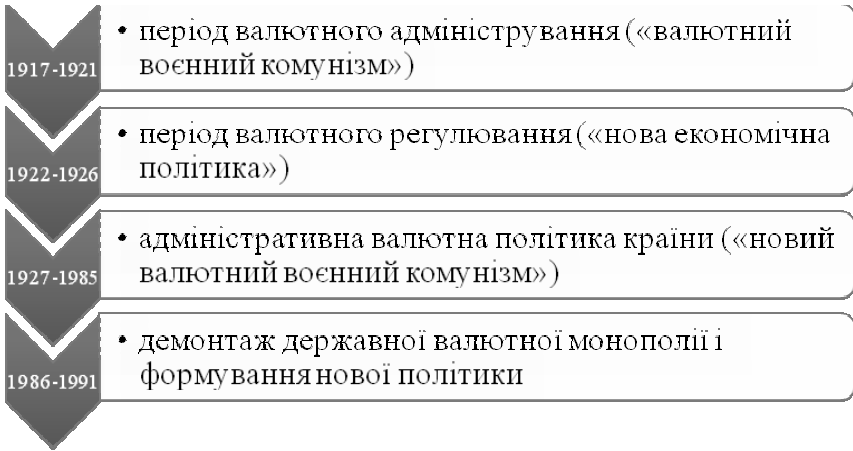

Рис. 1. Періодизація валютної політики СРСР

На початок 80-х років у Радянському Союзі до системи валютного регулювання входили вищі органи державної влади СРСР, зокрема Верховна Рада та Рада Міністрів, органи планування та фінансування (Держплан, Міністерство фінансів, Держбанк і Зовнішторгбанк), а також організації, які безпосередньо здійснювали цю діяльність (Міністерство зовнішньої торгівлі та його зовнішньоторговельні об'єднання).

Головним виконавчим органом державного управління у сфері валютного регулювання в СРСР Закон визначав Держбанк СРСР. На нього покладалося виконання таких функцій:

- 1) управління валютними резервами, що знаходяться на його балансі;
- 2) визначення сфери та порядку обігу іноземної валюти на території СРСР;
- 3) регулювання курсу карбованця;
- 4) встановлення загальних правил видачі та видача ліцензій уповноваженим банкам на здійснення валютних операцій та ін.

Таким чином, напередодні розпаду СРСР його валютну політику було спрямоване на послідовну демонополізацію та децентралізацію валютних операцій. У той же час розширення кола учасників валютних відносин і збільшення їх обсягу поєднувалося з встановленням обмежень на право здійснення багатьох валютних

операцій. Позитивним моментом у валютному регулюванні в СРСР було закріплення на законодавчому рівні конкретних напрямків і методів валютного регулювання, встановлення цілей і принципів валютного регулювання і контролю, а також повноважень органів державного управління в сфері валютного регулювання. [3, с. 216]

Після розпаду СРСР українська економіка отримала в спадок цілу низку негативних явищ, характерних для початкового етапу розвитку валютного ринку України, серед яких слід зазначити [4, с. 25—40]:

- 1) організаційну слабкість банківської системи;
- 2) низький рівень державних валютних резервів;
- 3) кризу неплатежів у безготівковому обігу з країнами СНД, зокрема з Росією;
- 4) відсутність заборони на проведення будь-яких обмежень на продаж іноземної валюти юридичним особам і системи обов'язкового продажу іноземної валюти;
- 5) недосконалість системи контролю за проведенням валютних операцій і порядку переміщення валюти через кордон України;
- 6) широке використання іноземних валют у внутрішньому обігу, яке істотно підірвало стійкість і без того слабкої грошової одиниці — купона;
- 7) постійний дефіцит платіжного балансу у відносинах з країнами СНД і загострення економічної та енергетичної кризи

Головним кроком у розвитку валютного ринку в Україні було запровадження у 1993 році основних елементів системи його регулювання. Прийняття низки декретів Кабінету Міністрів України щодо валютного регулювання поклало початок створенню юридичної основи подальшого розвитку валютного ринку. Надалі, залежно від економічної ситуації, що склалася в Україні, виконавча влада постійно вдосконалювала існуючу систему валютного регулювання і контролю.

Перехідний етап розвитку валютного ринку в Україні А.С. Галицький поділяє на кілька періодів:

- попередній — з прийняття Декларації про державний суверенітет України до виходу України з «рубльової зони»;
- період упровадження власної національної грошової одиниці та прийняття валютного законодавства;
- період спроби відновлення державної валютної монополії;

- період лібералізації валютного ринку та відносної стабілізації валютного курсу карбованця, який закінчився запровадженням національної валюти — гривні [5, с. 56].

Першим спеціальним нормативним актом, що регулював валютні відносини, став прийнятий 19 лютого 1993 р. Декрет Кабінету Міністрів «Про систему валютного регулювання та валютного контролю». Декретом було встановлено основні принципи проведення операцій з валютою України та з іноземною валютою на території України, операцій на валютному ринку, розмежовано повноваження органів влади і визначено функції банківської системи у регулюванні валютними ресурсами. В Декреті вперше проголошено гарантоване право власності резидентів і нерезидентів на валютні цінності в країні; визначено загальні принципи володіння, користування і розпорядження валютними цінностями державою, підприємствами й організаціями, а також громадянами; встановлено основні положення порядку здійснення валютних операцій резидентами і нерезидентами.

За Декретом основним органом валютного регулювання став Національний банк України, що відповідає світовій практиці, де подібні функції здійснюють центральні (національні) банки відповідних держав.

Але у порівнянні із Законом СРСР «Про валютне регулювання» зазначений Декрет мав низку недоліків. По-перше, відсутня класифікація валютних операцій, яка мала істотне значення для визначення правого режиму того чи іншого виду операцій; по-друге, в Декреті не зазначено ні цілей, ні напрямків, ні форм, ні видів валютного контролю; по-третє, чітко не визначено компетенцію органів державного управління у сфері валютного регулювання і контролю [6, с. 159—170].

У період 1993—1994 рр. внаслідок зростання інфляції, подальшого спаду виробництва, зростання цін на енергоносії, відсутність як зовнішньої, так і внутрішньої рівноваги грошового обігу, проблеми, пов'язані з використанням «тимчасової» валюти — карбованця, призвели до різкого падіння курсу карбованця відносно іноземних валют.

У цих умовах уряд прийняв рішення переорієнтувати свою політику і спробував відновити зовнішньоторговельну та валютну монополію. Така політика знайшла відображення у введенні режиму так званих «спекекспортерів», у впровадженні фіксованого валютного курсу та у різкому зменшенні обсягів операцій на

валютній біржі, а згодом взагалі в адміністративному припиненні її діяльності, а також у впровадженні аукціонного продажу іноземної валюти за адміністративно встановленим курсом до іноземних валют через «тендерний комітет». У результаті таких заходів зменшився експорт з України та збільшився імпорт, що у свою чергу зменшило обсяг валютних надходжень у країну разом із різким зростанням попиту на іноземну валюту.

Безперспективність політики адміністративного регулювання зовнішньоекономічних і валютних відносин знайшла відображення у поверненні до ринкових методів.

Щодо курсу валют, то у 1992 — першій половині 1994 року офіційний фіксований валютний курс карбованця стосовно долара встановлювався Національним банком України. Але вже у 1993—1994 рр. було проведено ряд заходів, спрямованих на лібералізацію валютного ринку України. У зв'язку з цим був змінений і валютний режим відповідно до Указу Президента «Про удосконалення валютного регулювання». Скасовувалась фіксація курсу. З 31 жовтня 1994 року офіційний курс українського карбованця почали визначати на підставі відновлення торгів на Українській міжбанківській валютній біржі, що дало можливість встановлювати реальний курс українського карбованця до іноземних валют [3, с. 40—45].

У травні 1997 року Україна заявила про приєднання до статті 8 МВФ — юридично гривня стала конвертованою валютою за поточними операціями, що передбачало зняття обмежень на здійснення валютних операцій, які обслуговують торговельний баланс держави. У зв'язку з цим було скасовано обов'язковий продаж валюти, який для підтримання курсу гривні знову було відновлено 7 вересня 1998 року [7, с. 27].

Визначальною рисою валютно-курсової політики 1997—1998 років було забезпечення керованості обмінного курсу в межах валютного коридору. Це визначило чіткіші орієнтири учасникам зовнішньоекономічної діяльності і було важливим антиінфляційним чинником.

Таким чином, у сфері встановлення режиму валютного курсу політика Національного банку еволюціонувала від фіксації обмінного курсу карбованця (листопад 1992 — жовтень 1994 р.) при наявності множини курсів до плаваючого курсу за підсумками торгів на Українській міжбанківській валютній біржі спочатку для карбованця, а потім для гривні (жовтень 1994 — серпень

1997 р.), потім — до введення для гривні валютного коридору, що погоджувався з МВФ (офіційно — з 1 вересня 1997 р.). Але вже в 1999 році валютний коридор знову було змінено плаваючим курсом, а в лютому 2000 року це було оголошено офіційно.

За офіційними оцінками саме реформи у валютній сфері України стали головними факторами, що забезпечили фінансову стабілізацію в період 1995—1996 років. Крім того, вони сприяли позитивним тенденціям, таким як значне зростання ролі УМВБ як центру проведення валютних операцій, активізації валютних операцій не тільки на біржовому, а й на позабіржовому валютному ринку, стабілізації курсу української валюти відносно ключових іноземних валют, а також створенню значних резервів в іноземній валюті. Все це створило сприятливі передумови для проведення грошової реформи в Україні, яка і була здійснена у вересні 1996 року.

Валютне регулювання в Україні в цілому здійснювалося достатньо послідовно. Після введення національної валюти почала виявлятися тенденція до лібералізації. У зв'язку з кризою у валютній сфері в 1998 році відбулось посилення обмежень.

Сучасне валютне законодавство являє собою сукупність норм, що регулюють суспільні відносини, пов'язані з порядком здійснення угод з валютними цінностями в межах країни та у відносинах з іноземними державами і громадянами, а також порядок ввезення, вивезення, переказування і пересилання з-за кордону і за кордон національної та іноземної валюти й інших валютних цінностей. Валютне законодавство охоплює як безпосередньо закони, так і інші нормативні акти у сфері валютних відносин [6, с. 159].

Правовий режим валютних відносин в Україні можна визначити як режим валютних обмежень. Сутність такого режиму полягає в законодавчій або адміністративній забороні, лімітуванні або регламентації операцій з валютою або валютними цінностями. Одним з важливих валютних обмежень є заборона обігу і використання готівкової іноземної валюти як платіжного засобу на території України [8, с. 28—30].

Режим валютних відносин передбачає виконання функцій керування та контролю за здійсненням валютних операцій. Керування валютними операціями покладено на Національний банк України. Контрольні функції також здійснюються органами Державної податкової адміністрації України, іншими державними

установами, які є органами валютного контролю. Крім того агентами валютного контролю виступають також комерційні банки. На сьогоднішній день країна займає проміжне положення у СНД за ступенем лібералізації валютного режиму.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямку

Аналіз еволюції валютного законодавства і його практичної реалізації в Україні дозволяє зробити ряд загальних висновків.

Насамперед необхідно підкреслити, що значна частина норм основних законів, які відносяться до сфери валютного регулювання і валютного контролю, містять норми, що регламентують діяльність уповноважених банків, встановлюють порядок безготівкових розрахунків юридичних осіб, визначають основні напрямки валютного контролю та інше.

Здійснення валютної лібералізації валютного ринку України та зняття валютних обмежень потребує посилення контролю за суворим дотриманням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності валютного законодавства України, заходів передбачених Указами Президента України, постановами Кабінету Міністрів України та інструкціями Національного банку щодо децентралізації і лібералізації валютного ринку

Якщо розглядати валютне регулювання в динаміці, то можна прийти до висновку, що для України була властива тенденція до ослаблення твердих мір на етапі трансформації, що слідував за фінансовою стабілізацією. Найяскравішими проявами відзначеної тенденції служать нормативи, що знижувалися, обов'язкового продажу валютного виторгу, усунення практики множини валютних курсів, зняття обмежень на відхилення ринкового курсу від офіційного, полегшення порядку ввозу і вивозу готівкової іноземної валюти і таке інше.

Загальний порядок лібералізації йшов у принципі досить стандартно, як це характерно і для країн з розвинутою ринковою економікою — від зняття обмежень по поточним операціям, до пом'якшення порядку здійснення операцій з капіталом і фінансовими інструментами. І все таки варто вказати на ряд відмінних рис.

По-перше, позначалася необхідність залучення іноземних інвестицій, що змушувало відмовлятися від відповідних обмежень.

По-друге, домінуюча в 90-ті роки теоретична установка на переваги вільного руху факторів виробництва привела до того, що

на практиці були зняті обмеження майже по всіх статтях платіжного балансу.

Важливу роль відіграло і свідоме бажання створити сприятливе враження в міжнародних фінансових організаціях. Введення валютних обмежень в Україні пов'язується з настанням фінансових криз спочатку на ринках Південно-Східної Азії, а потім і в Росії, що внесло корективи у загальний напрямок валютного регулювання в країні і реалізацію бажання відгородитися від зовнішнього дестабілізуючого впливу. Але така політика не дає позитивного результату, якщо є проблеми у валютній сфері усередині країни. До числа подібних проблем, відноситься, наприклад, високий рівень доларизації. Необхідно приймати заходи для підвищення довіри до національної валюти та банківської системи і перешкоді відтоку капіталу за кордон.

У міру стабілізації обмінних курсів валют почався процес зняття цих обмежень і повернення на загальний шлях лібералізації. Ізолювати свою економіку від міжнародних ринків у сучасному світі, коли переважає вільний рух капіталів, у принципі безперспективно. Але ясно й інше. Проблема обмеження відтоку капіталу з країни залишається гострою, і для її подолання необхідно застосовувати різноманітні заходи, у тому числі жорсткість валютного режиму. Країни з розвинутою ринковою економікою поступово перейшли в питанні боротьби з рухом нелегального капіталу від валютного до фінансового контролю. Україна в цьому відношенні явно відстає, у тому числі із-за відсутності відповідного апарату, що міг би здійснювати подібний контроль.

Не менше питань виникає при визначенні напрямків валютної політики. Першою проблемою, з якою зіштовхнулася Україна в зв'язку з введенням національної валюти, стало створення ефективно функціонуючого відповідного ринку. У зв'язку з тим, що на процес курсоутворення довгий час намагалися впливати адміністративними методами, створити подібний легальний ринок було дуже складно. Можливість впливу на валютний ринок Національного банку надзвичайно важлива, але цей вплив повинний здійснюватися в першу чергу ринковими методами. Досвід країн з низьким рівнем валютних резервів підтверджує, що стримувати курсові коливання обмінного курсу, прибігаючи лише до адміністративних заходів, неможливо [9, с. 28—37].

Важливе значення у подальшому розвитку валютних відносин та в упорядкуванні здійснення валютних операцій на сьогодні

має Проект Закону «Про валютне регулювання та валютний контроль в Україні». До основних напрямків реформування системи валютного регулювання, що передбачались Проектом Закону, можна віднести: законодавче закріплення можливості введення обов'язкового продажу резидентами іноземної валюти на валютному ринку України для підтримки стабільності національної валюти; надання дозволу фізичним особам — резидентам України відкривати банківські рахунки за межами України; надання дозволу фізичним особам як резидентам, так і нерезидентам без обмежень вивозити національну валюту за межі України; визначення порядку здійснення резидентами та нерезидентами резервування коштів; встановлення порядку здійснення розрахунків за експортними та імпорними операціями; уточнення порядку застосування санкцій за порушення валютного законодавства. З одного боку, деякі із розглянутих вище положень повинні сприяти лібералізації валютного регулювання в Україні, а з іншого — окремі напрямки реформування збільшують рівень державного впливу на валютні відносини. До останніх, перш за все, можна віднести введення обов'язкового продажу резидентами іноземної валюти.[2, с. 130]

Таким чином, реальною потребою сьогодення є прийняття Закону України «Про валютне регулювання і валютний контроль», який дозволив би детальніше визначити види валютних операцій в Україні, правовий режим їх здійснення, правовий статус осіб, які здійснюють операції з валютними цінностями; уникнути дублювання правового регулювання одних і тих же відносин і невизначеності правового регулювання інших; визначити компетенцію усіх органів, які здійснюють державне управління в сфері валютних правовідносин. Тільки за таких умов можна з впевненістю неухильно просуватись у бік запровадження повноцінної грошової одиниці України, яка відповідає б усім вимогам, що ставляться до національної валюти.

Бібліографічний список

1. Про систему валютного регулювання і валютного контролю / Кабінет Міністрів України // Декрет від 19.02.1993 № 15-93.
2. Валютне регулювання в Україні: теорія і практика: монографія / В. В. Маліков, І. А. Дмитрієв, О. А. Дегтяр; Харк. нац. автомоб.-дор. ун-т. — Х. : ХНАДУ, 2012. — 320 с.

3. *Казарінов Д. В.* Особливості розвитку валютного регулювання в Україні в умовах фінансової глобалізації / Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту / Випуск 2 (12). — 2012. — С.120-132.

4. *Кравченко Л. М., Шапошников О. О.* Валютне регулювання і валютний контроль в Україні: Навч. посіб. — К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. — 102 с.

5. *Галицький А. С.* Сучасна валютна система. / А. С. Галицький. — К.: Вища школа, 2005. — 88 с.

6. *Береславська О. І.* Валютна політика України: теорія та практика: монографія / О. І. Береславська; Держ. податк. адмін. України [та ін.]. — Ірпінь: Нац. ун-т ДПС України, 2010. — 330 с.

7. *Боришкевич О. В.* Валютне регулювання та контроль [Текст]: навч. посіб. / О. В. Боришкевич [та ін.]; заг. ред. О. В. Боришкевич; Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана». — К.: КНЕУ, 2008. — 400 с.

8. *Кабанець О. І., Кольга В. Д.* Валютне регулювання та контроль в Україні. — К., 2000. — 222 с.

9. *Владимир О.* Недосконалість валютного законодавства України — один із бар'єрів на шляху розвитку валютної діяльності банків / О. Владимир // Соціально-економічні проблеми і держава. — Вип. 2 (7). — 2012. — С. 28—37.

References

1. Pro systemu valyutnoho rehulyuvannya i valyutnoho kontrolyu [On the system of currency regulation and currency control] / Kabinet Ministriv Ukrainy // Dekret vid 19.02.1993 № 15-93. [In Ukrainian]

2. Valyutne rehulyuvannya v Ukraini: teoriya i praktyka [Currency regulation in Ukraine: theory and practice]: monohrafiya / V. V. Malikov, I. A. Dmytriiev, O. A. Dyehtyar; Khark. nats. avtomob.-dor. un-t. — Kh.: KhNADU, 2012. — 319 p. [In Ukrainian]

3. *Kazarinov, D. V.* Osoblyvosti rozvytku valyutnoho rehulyuvannya v Ukraini v umovakh finansovoi hlobalizatsii [The peculiarities of development of currency regulation in Ukraine in terms of financial globalization] / Visnyk Skhidnoyevropeiskoho universytetu ekonomiky i menedzhmentu/ Vypusk 2 (12), 2012. — P.120-132. [In Ukrainian]

4. *Kravchenko, L. M., Shaposhnykov, O. O.* Valyutne rehulyuvannya i valyutnyi kontrol v Ukraini [Currency regulation and currency control in Ukraine]: Navch. posib. — K.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2001. — 102 p. [In Ukrainian]

5. *Halytskyi, A. S.* Suchasna valyutna systema [Modern currency system] / A. S. Halytskyi. — K.: Vyshcha shkola, 2005. — 88 p. [In Ukrainian]

6. *Bereslavska, O. I.* Valyutna polityka Ukrainy: teoriya ta praktyka [Currency policy of Ukraine: theory and practice]: monohrafiya / O. I. Bereslavska ; Derzh. podatk. admin. Ukrainy [ta in.]. — Irpin: Nats. un-t DPS Ukrainy, 2010. — 330 p. [In Ukrainian]

7. *Boryshkevych, O. V.* Valyutne rehulyuvannya ta kontrol [Currency regulation and control] [Tekst]: navch. posib. / O. V. Boryshkevych [ta in.] ; zah. red. O. V. Boryshkevych; Derzhavnyi vyshchyi navchalnyi zaklad «Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi un-t im. Vadyma Hetmana». — K. : KNEU, 2008. — 400 p. [In Ukrainian]

8. *Kabanets, O. I., Kolha, V. D.* Valyutne rehulyuvannya ta kontrol v Ukraini [Currency regulation and control in Ukraine]. — K., 2000. — 222 p. [In Ukrainian]

9. *Vladymyr, O.* Nedoskonalist valyutnoho zakonodavstva Ukrainy — odyn iz bar'yeriv na shlyakhu rozvytku valyutnoi diyalnosti bankiv [Imperfection of currency legislation of Ukraine as one of the barriers for growth of currency activity of banks] / O. Vladymyr // Sotsialno-ekonomichni problemy i derzhava, vyp. 2 (7). — 2012. — P. 28—37. [In Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 21 квітня 2014 р.

УДК 336.748.7

Сутормина Алена Николаевна,

аспирант кафедры менеджмента банковской деятельности,
ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»

(03680, Украина, Киев, проспект Победы, 54/1)

E-mail: alyonka_friend@mail.ru

ЭВОЛЮЦИЯ СИСТЕМЫ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ И КОНТРОЛЯ В УКРАИНЕ

АННОТАЦИЯ. Валютное регулирование является одним из необходимых элементов рыночной экономики, который обеспечивает управление платежным балансом страны, золотовалютными резервами, валютным рынком страны. Именно поэтому исследования инструментов и методов валютного регулирования как в Украине, так и в мире, являются необходимым этапом в процессе поиска путей совершенствования системы валютного регулирования и контроля.

Основной задачей данного исследования является анализ этапов развития отечественной системы валютного регулирования и контроля, а также эффективность применения инструментов валютного регулирования на определенных этапах развития экономики страны. Методологической основой данного исследования являются основные принципы экономической теории, денежного обращения и кредита, валютного регулирования.

Основными результатами данного исследования является углубление существующих и обоснование новых теоретических положений по развитию отечественной системы валютного регулирования.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: валютное регулирование, валютный контроль, инструменты валютного регулирования.

UDC 336.748.7

Sutormina Alona Mykolaiivna,

Postgraduate, Department of banking activity management
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman
(54/1, Prospect Peremogy, Kyiv, 03680, Ukraine)
E-mail: alyonka_friend@mail.ru

EVOLUTION OF THE CURRENCY REGULATION SYSTEM AND ITS CONTROL IN UKRAINE

ABSTRACT. Currency regulation is one of the necessary elements in market economics that provides managing of balance of payments, foreign reserves, foreign exchange market of the country. That is why investigation of instruments and methods of currency regulation both in Ukraine and in the world is a required stage in the process of looking for the ways to improve the system of currency regulation and control.

The main task of the research is to analyze the phases of development of the domestic system of currency regulation and control as well as effectiveness of using currency regulation instruments at particular stages of development of economics.

Main foundations of economic theory, currency and credit, currency regulation were used as methodological basis for the research.

The major results of the research are deepening of the existing and justifying new theoretical positions as to the development of the domestic system of currency regulation.

KEY WORDS: *currency regulation, currency control, instruments of currency regulation.*